

Religionsvetenskapliga skrifter nr 61

Metodkompassen – kulturvetarens metodbok

Red. Lena Marander-Eklund
Ruth Illman
Blanka Henriksson

Åbo Akademi
Åbo 2004

Metodkompassen – kulturvetarens metodbok

Pärm Karin Fabritius

ISBN 978-952-12-4184-0 (online)

ISSN 0780-1270

ISBN 952-12-1292-8

Åbo Akademis tryckeri

2004

Innehåll

Förord	7
Del I: Med karta och kompass	11
Ett medvetet metodval <i>Jan Svanberg</i>	13
Från dagböcker och frågelistor till gravstenar och Internet. Ett axplock ur kulturvenskapernas källor och material <i>Blanka Henriksson</i>	21
Statistik och enkäter. En introduktion för kulturvetare <i>Nils G. Holm</i>	47
Deltagande observation i teori och praktik <i>Kennet Granholm och Jan Svanberg</i>	71
Att skapa och analysera ett muntligt forskningsmaterial <i>Lena Marander-Eklund</i>	93
Del II: Att välja riktning	117
Källkritik – en nyckel till det förslutna <i>Nils Erik Villstrand</i>	119
Att tolka folkloristiska uppteckningar <i>Ulrika Wolf-Knuts</i>	143
En introduktion till kulturanalys <i>Blanka Henriksson</i>	167
Diskursanalys <i>Kennet Granholm</i>	189

Berättelseanalys – analys av personliga erfarenhetsberättelser <i>Lena Marander-Eklund</i>	209
Intertextualitet <i>Camilla Asplund Ingemark</i>	233
Religionspsykologiska forskningsmetoder <i>Siv Illman</i>	249
Att analysera symboler <i>Ruth Illman och Maria Leppäkari</i>	273
Några viktiga termer	295

Förord

Diskussioner kring metod är centrala i alla forskningssammanhang. Detta gäller såväl den första proseminarieuppsatsen som skrivs som all fortsatt forskningsverksamhet. I vissa fall kan studenter uppfatta att valet av analysmetod är problematiskt. Med denna bok, *Metodkompassen*, försöker vi avhjälpa denna situation med att ge några förslag på riktlinjer som stöd för navigering i metodhavet. Men vi vill också påminna att metoddiskussioner är något som ständigt ska återkomma i forskningssammanhang och att dessa frågor sällan har givna svar utan snarare är något som ständigt ska problematiseras. *Metodkompassen* ska därför inte läsas som ett regelverk utan snarare som ett underlag för vidare diskussioner.

Metodkompassen är en metodbok avsedd för studerande i kulturvetenskaper. Den är tänkt som stöd i samband med skrivandet av uppsatser på olika stadier och i olika kulturvetenskapliga ämnen med en tyngdpunkt på folkloristik och religionsvetenskap. I boken presenteras olika kulturvetenskapliga forskningsmetoder, illustrerade med exempel, som kan bilda en utgångspunkt för din forskningsuppgift. Artiklarna är skrivna av lärare och forskarstuderande i folkloristik, religionsvetenskap och historia vid Åbo Akademi med syfte att på ett relativt lättillgängligt sätt presentera möjliga och användbara metoder. I

vissa fall utgår skribenterna från sitt eget specialområde, i andra har de satt sig in i en metoddiskussion enkom för den ifrågavarande artikeln. Boken är alltså tänkt som en lärobok. Med detta följer ett pedagogiskt grepp som kan uppfattas förenklande för den längre hunna forskaren. Föregångaren till denna bok var ett metodkompendium (2001) som sammanställdes för internt bruk med tanke på studerande i ämnena folkloristik och religionsvetenskap. Med denna bok hoppas vi på att kunna bredda läsekretsen.

Författarnas förståelse av metod i denna bok kan variera en aning. Överlag är det ändå fråga om att med metod förstå ett relativt konkret tillvägagångssätt, ett redskap för skribenten att skapa ordning i ett material eller problemområde, men också ett sätt att skapa sitt eget forskningsmaterial till exempel via fältstudier. Vi talar således om både insamlingsmetod och analysmetod. Denna tudelning av förståelsen av metod syns också i denna bok. I den första delen *Med karta och kompass* presenteras i första hand insamlingsmetoder och i den andra delen *Att välja riktning* presenteras förslag på analysmetoder. Dessa ska endast ses som förslag på metoder, och det är enkelt att gå vidare via de relativt omfattande litteraturförslagen som ges i samband med artiklarna. Boken är inte heller på något vis heltäckande utan speglar i ganska hög grad de forskarintressen som lärarna och forskarna i folkloristik och religionsvetenskap vid Åbo Akademi har i dag. Teoretiska frågeställningar på en mera begreppslig grund går boken egentligen inte in på. Boken avslutas med en förteckning på ordboksdefinitioner av centrala begrepp.

I denna bok används begreppet metod således i första hand i betydelsen redskap eller tillvägagångssätt. Metod är ändå inte något entydigt. Avsnittet *Med karta och kompass* inleds genom diskussioner kring detta. Jan Svanberg ger sin syn på frågor som är centrala i en diskussion om metod och de implikationer det

har för uppsatsskrivandet ur handledarens synvinkel. Blanka Henriksson presenterar en översikt över möjliga materialkategorier som en kulturvetare kan använda sig av som bas för sin forskning. Många kulturvetare använder sig oftast av kvalitativa metoder med syfte att nå en förståelse för ett ämne. Nils G. Holm lyfter, i sin artikel om statistiska metoder, fram de många gånger outnyttjade möjligheter kvantitativa metoder har att erbjuda en kulturvetare. Jan Svanberg och Kennet Granholm ger en presentation av deltagande observation, både ur en historisk synvinkel och med utgångspunkt i ett aktuellt fältprojekt. Lena Marander-Eklund presenterar intervjumetoden som ett sätt att skapa sitt eget forskningsmaterial och ger samtidigt några exempel på möjlig analys av muntligt material.

Bokens andra del *Att välja riktning* inleds med mera allmän- giltiga frågor kring källkritik av historikern Nils-Erik Villstrand. Ulrika Wolf-Knuts ger i sin artikel exempel på möjliga analysmetoder för folkloristiska uppteckningar, det vill säga nedtecknade texter som till exempel ordspråk utan kontext. I artikeln om kulturanalys visar Blanka Henriksson på de svårigheter vi stöter på när vi analyserar vår egen kulturfär. Kulturanalysen eller kulturens grammatik kan här ses som en möjlighet att motverka vår närblindhet bland annat genom att lära oss att främmandegöra det bekanta. I Kennet Granholms artikel presenteras diskursanalysens möjlighet att tolka samhällsdebatt såsom frågor kring jämställdhet och droganvändning. Vidare visar han de möjligheter metoden ger när man analyserar diskussionsprogram på TV. Lena Marander-Eklund ger i artikeln om berättelseanalys exempel på hur personliga erfarenhetsberättelser kan analyseras. Camilla Asplund Ingemark presenterar intertextualiteten som begrepp och analysmetod. Siv Illmans artikel handlar om religionspsykologiska tillvägagångs- sätt såväl utgående från studier om religiösa grupper som med

utgångspunkt i skönlitteratur. I den sista artikeln presenterar Ruth Illman och Maria Leppäkari vad som avses med en symbol och vilka betydelser olika forskare har tillskrivit symboler. Dessutom ges ett konkret exempel på symbolanalys med staden Jerusalem som tema.

Redaktionen för *Metodkompassen* vill tacka skribenterna för deras insats och för intressanta diskussioner kring metodfrågor bland annat under ett seminarium den 26.9.2003. Ett speciellt tack vill vi rikta till professor Nils G. Holm för att han har upptagit boken i skriftserien Religionsvetenskapliga skrifter. Vi vill också tacka Anne Holmberg för layout, Sofie Strandén för språkgranskning av texterna och Karin Fabritius för pärmdesign.

Åbo 19.12.2003

Lena Marander-Eklund, Ruth Illman och Blanka Henriksson

Del II: Att välja riktning

Berättelseanalys –

Analys av personliga erfarenhetsberättelser

Lena Marander-Eklund

Berättandet är en grundläggande form för kommunikation människor emellan. Berättandet är ett sätt att förmedla idéer och erfarenheter och ett sätt för oss människor att förstå varandra, eftersom det ger oss redskap att dels lära oss något om livet, dels förmedla det vi lärt oss. Berättelser är också ett sätt för individen att ge uttryck för sin världsbild och för värden som vi delar med andra människor. De till synes vardagliga erfarenheter som gestaltas i en berättelse kan föra fram centrala värden gällande människans livssituation och hennes identitet. Det personliga berättandet är situationsbundet och genom detta berättande tolkar och förstår vi egna och andras handlingar. Den språkliga kommunikation, som ett berättande innebär, kan ses som ett uttryck för den sociala och kulturella situation den språkliga kommunikationen är en del av. Det personliga berättandet kan sålunda ses som ett uttryck för samhälls- och politiska värderingar (Berger 1997: 9f; Hydén 1997: 9f; Nylund Skog 2002).

För dig som ska skriva en kulturvetenskaplig uppsats eller text är berättelsen intressant av många orsaker. Dels handlar

det om att din text kan utformas som en berättelse, för att på ett effektivt sätt få fram ditt budskap och förmedla dina resultat till läsaren. Dels är berättelseanalys en gångbar analysmetod för såväl muntligt som skriftligt material. Dessutom kan man också konstruera en berättelse av stora datamaterial (se Mishler 1997: 80f).

I den här artikeln ger jag några exempel på berättelseanalyser som lämpar sig för både skriftligt och muntligt material med betoning på muntliga erfarenhetsberättelser. Berättelser kan naturligtvis studeras och analyseras med utgångspunkt i andra materialkategorier såsom arkivmaterial, frågelistor, skriftliga livsberättelser, internetmaterial, dagböcker, tidningar, tidskrifter, handböcker och skönlitteratur. Jag kommer att belysa analysmetoden med exempel från min undersökning av barnafödande baserad på muntligt återgivna erfarenhetsberättelser. Materialet består av upprepade, tematiska djupintervjuer med förstföderskor där en sammanhängande återgivning av upplevelsen av födsel är i fokus. Intervjuerna gav mig två versioner av berättelsen som kunde jämföras, den som återgavs strax efter förlossningen och den som återgavs ett år senare (Marander-Eklund 2000). Först ska vi se vad som avses med en berättelse.

Vad är en berättelse?

En berättelse omtalar en händelse och är något som uppstår när man i ord återger något som har hänt (Adelswärd 1996: 10). Den är en avgränsad enhet inom ramen för språklig framställning (Hydén 1997: 19).

Termen berättelse används för olika slag av berättande, såväl i vardagliga som i vetenskapliga sammanhang. Berättelsen kan vara en så kallad *grand narrative*, en stor berättelse som gör anspråk på att förklara centrala aspekter av verkligheten

(Lyotard 1984). Sådana berättelser kan vara den om ensamstående mödraskap (May 2001) eller den om Kinas enbarnspolitik (Xin 2003). Berättelsen, utgående från ett makroperspektiv, används här som ett sätt att förstå hur identiteter skapas via ensamt moderskap, respektive enbarnspolitiken. Utgångspunkten för studiet av sådana berättelser kan vara ett livshistoriskt material eller officiella handlingar som beskriver, i detta fall, enbarnspolitiken. I kulturvetenskapligt sammanhang analyseras berättelser mera sällan som *grand narratives* utan baseras på ett levnadshistoriskt material med ett mikroperspektiv, det vill säga med fokus på individen.

Berättelser har definierats på många sätt. En del definitioner är relativt snäva, andra omfattar nästan allt som uttrycks verbalt, såväl muntligt, i skrift som på bild (jfr Finnegan 1992). Arthur Asa Berger anser att gränsen till icke-berättelser kan dras vid bilder som står ensamma, något som naturligtvis kan motsägas med tanke på att en bild kan uppfattas som en metafor för en berättelse. Detta innebär att han ser film, reklam och seriebilder som berättelser (Berger 1997: 6f). Livia Polanyi gör skillnad mellan *story* och *report*. *Story* används när berättaren vill förmedla ett budskap om den värld som han eller hon lever i. Här tar berättaren ansvar för återgivningen. Däremot utgör *report* snarast en redovisning av händelser och återges ofta på lyssnarens begäran (Polanyi 1985: 12ff).

I berättelsedefinitionerna framhävs olika synpunkter. De omtalar händelser och deras inbördes, tidsmässiga ordning, ett problem eller komplikation och upplösning av den, något slag av poäng och en inramning. William Labov ger en definition på en minimiberättelse: "A narrative requires two events in a fixed temporal ordering" (Labov 1972: 363). En berättelse består således av minst två händelser i en tidsmässig ordning. Om det sker en förändring i ordningen ger detta en annan betydelse. Ett känt

exempel på detta är händelserna "Kungen dog. Drottningen grät". Dessa två meningar bildar en berättelse om de länkas samman och har ett internt sammanhang, att drottningen grät för att kungen dog. Betydelsen blir en helt annan om ordningen förändras till "Drottningen grät. Kungen dog". Hur berättelser förstås beror på hur händelserna ställs i relation till varandra gällande tid (Hydén 1987: 20ff).

Enligt Labov är en berättelse ett sätt att upprepa en tidigare händelse, där satserna inom berättelsen motsvarar uppfattningen av händelsernas förlopp. Denna strukturalistiskt inspirerade modell förutsätter en lineär struktur (Labov 1972). Labov har haft en stor betydelse både för intresset för berättelser och berättelseforskningen. Trots att hans forskning i viss grad har kritiserats har den haft ett stort inflytande på många berättelseforskare. En del av kritiken har ifrågasatt kravet på att händelser i berättelserna ska ordnas lineärt. Det har gällt forskare som undersökt personliga erfarenhetsberättelser och som i dem upptäckt mera öppna strukturer (t.ex. Bennett 1984). Annan kritik, framförd av bland annat Katharine Galloway Young, går ut på att det inte räcker med att återge två på varandra följande händelser om det inte finns ett meningsfullt sammanhang mellan dem (Young 1987). Viveka Adelswärd poängterar kravet på att en berättelse ska omtala en händelse men hon anser också att en berättelse bör ha någon form av poäng. Poängerna kan finnas på många olika plan. Händelser återges heller inte i ett tomrum utan förankras både i tid och rum och utförs av någon aktör (Adelswärd 1996). Händelser, tid, rum och aktör är, enligt Mieke Bal, de narrativa element som en berättelse består av (Bal 1985). Dessa narrativa element ger en god inblick i berättelsens narrativa karaktär, d.v.s. berättelsens form.

En fullständig berättelse består enligt Labov av urskiljbara enheter. Den har en viss schematisk grundstruktur som består

av en inledande sammanfattning (*abstract*), en bakgrundsorientering (*orientation*) en komplikation (*complicating action*) en värdering eller evaluering (*evaluation*) en upplösning (*result*) och en coda (*coda*). Sammanfattningen innehåller ofta en summering av berättelsen och uppmanar publiken att lyssna. I bakgrundsorienteringen presenteras berättelsens aktörer, rummet, tiden och händelsesituationen. I komplikationen återges det väsentliga, händelserna eller problemet. Här skapas en spänning som sedan får en upplösning, en förklaring på vad som hände eller hur problemet löste sig. Denna komplikation bör innehålla något som gör berättelsen värd att berätta, händelsen ska medföra något intressant, imponerande, överraskande, ovanligt eller nytt. Det material som Labov hade som underlag för sin studie, var berättelser som unga pojkar från Harlems gator återgav på basis av sina egna upplevelser. Berättelserna återspeglade ett relativt farligt liv och handlade om våldsamma situationer där det kunde ha gått illa. Detta gör att dessa, så kallade nära-ögat-berättelser, har en tydlig laddning mellan komplikationen och den påföljande upplösningen (Labov 1972). Berättelser handlar inte enbart om ovanliga eller anmärkningsvärda upplevelser eftersom det som erfars som ovanligt av en människa inte behöver upplevas på samma sätt av en annan (Robinson 1981).

För att berättelsen ska vara fullständig behövs, enligt Labov, en värdering, en evaluering av de händelser som återgetts. Enligt Labov antyder berättaren berättelsens klimax eller poäng med hjälp av evalueringen (Labov 1972: 366). Katharine Galloway Young anser att man bör skilja mellan olika typer av evaluering. En som riktas mot händelserna och den andra mot berättandet. Hon skiljer också mellan poängen i berättelsen och poängen i att berätta och menar att en poäng kan vara själva berättandet, verbaliseringen i sig (Young 1987: 53ff). Detta gäl-

ler speciellt berättelser där man återger egna upplevelser då huvudpersonen i berättelsen och berättaren är en och samma person. Evalueringen behöver inte framkomma på något visst ställe i en berättelse utan finns genom hela berättelsen som reaktion på det sagda eller på berättelsen som helhet (Linde 1993: 67ff). Evalueringen hjälper oss att hitta det centrala budskapet i en berättelse – med andra ord vad berättaren vill ha sagt genom sin berättelse och sitt berättande. Codan, en avslutande slutkläm, hjälper berättaren att få skeendena tillbaka till nutid (Labov 1972; Labov & Waletzky 1967; jfr även Kaivola-Bregenhøj 1988).

Adelswärd (1996) modifierar Labovs schema och talar om bakgrundssekvens (tid, plats och omständigheter) och händelsesekvens (det viktiga som händer och känslan, värderingen av det som händer). Alla dessa enheter återfinns inte i alla berättelser. Som ovan nämndes utstakar Labov ändå ett minimikrav på en berättelse, nämligen en komplikation eller konflikt och upplösningen av denna. En orsak och dess verkan måste alltså finnas i en berättelse (Labov 1972). Adelswärd påpekar också att en berättelse medför en evaluering av händelsen eller upplevelsen och förutsätter något intressant som gör den värd att berätta, för att man ska kunna tala om en berättelse. Med hjälp av evalueringen av händelsen anger berättaren berättelsens poäng. I en erfarenhetsberättelse återger berättaren de händelser som ingår i upplevelsen, men berättelsen handlar lika mycket om berättarens tolkning och evaluering dels av situationen, dels av sig själv (Adelswärd 1992).

Definitionerna av berättelser anger ett minimikrav med minst två på varandra följande händelser och en uppbyggnad kring spänningen mellan komplikation och upplösning. Dessutom ges omfattande kriterier för en fullständig berättelse bygd kring en berättelses grundstruktur och med en eller flera po-

änger. Jag ser ingen orsak till att ge en alltför snäv definition på en berättelse. Jag anser att den består av återgivna händelser, med någon form av intern relation, en orsak och verkan med någon form av evaluering, samt något slag av poäng samtidigt som berättelsen är en form för självpresentation. Hur du väljer att definiera en berättelse beror naturligtvis på ditt material och din uppgift. Viktigt är att du i din text definierar vad du avser med en berättelse oberoende av om du använder en befintlig definition eller modifierar en för ditt eget ändamål.

Berättelseanalys – exempel på tillvägagångssätt

Den tidiga folkloristiska berättelseforskningen kan indelas i tre huvudinriktningar. Det gäller studier av (traditionella) berättelser, av berättaren och studier av berättandet. Den tidiga forskningen intresserade sig för själva texten, framförallt sagan. De analysmetoder som användes var bland annat en jämförande historisk-geografisk metod (se Honko 1981) och strukturanalys (se Simonsen 1985). På 1980-talet förflyttades intresset från texters ursprung och spridning till tolkningen av texter med utgångspunkt i det sociala sammanhang där sagorna berättades. De studier som handlade om berättare var länge inriktade på ett artistiskt berättande. Studier av berättandet har bland annat gällt sagoberättandets sociala funktion och har utvecklats inom performansskolan där uppförandet och sammanhanget, kontexten stod i fokus. Performansskolan har satt djupa spår i vårt sätt att se på muntligt berättande. Det gäller framför allt insikten av den betydelse intervjusituationen, kontexten, har för detta berättande (se Klein 1995; Nylund Skog 2002).

Berättelseanalys kommer här att exemplifieras med hjälp av följande analytiska grepp: levnadshistoriskt berättande, berättelsen och konversation, att nå en berättelses mönster, att ur-

skilja narrativer, berättelsens narrativa element samt tema, budskap och poäng. I din analys kan du välja en av dessa metodiska ingångar eller kombinera några av dem. Presentationen av berättelseanalys är tänkt att kunna anpassas på ett flertal kulturvetenskapliga ämnesområden. Till exempel för en religionsvetare kan personliga erfarenhetsberättelser om religiösa upplevelser vara i fokus. Tuija Hovis studie, om hur medlemmar inom Livets ord inför varandra vittnar om sin tro, är ett exempel på religionsvetenskaplig forskning där berättelseanalys har nyttjats (Hovi 2000).

Levnadshistoriskt berättande

När människors personliga erfarenheter och upplevelser är i fokus kallas detta för ett levnadshistoriskt berättande (Arvidsson 1998). Grundtanken är att berättaren här ger en tolkning av sitt liv. Det levnadshistoriska berättandet kan uppfattas som en verklighetsmodell, som ett sätt att förklara världen och är ett uttryck av berättarens självbild, hans identitet. Birgitta Svensson påpekar skillnaden mellan en levnadsberättelse och en livshistoria. Med levnadsberättelse avser hon "en berättelse där man presenterar sig själv utifrån en strukturerad jag-uppfattning" (Svensson 1997: 39). Utanför levnadsberättelsen finns en livshistoria som består av vissa sociala fakta som inte påverkas av individens egen levnadsberättelse. Billy Ehn påpekar hur etnologernas intresse alltmer förskjuts från faktainsamling till vad folk säger om sina erfarenheter, hur de talar om verkligheten och vilka versioner av händelserna de för fram. De versioner människan för fram är reflexiva berättelser där människor presenterar sig själva och de genomsyras av historia, kultur och samhälle, det vill säga av ett sammanhang (Ehn 1996: 163). Det är också fråga om att berättelserna om det levda livet är tolk-

ningar av dåtiden med utgångspunkt i nuet; berättaren tar fram det som i berättarsituationen känns betydelsefullt.

Muntliga återgivningarna i första person baserat på personliga upplevelser kallas för personligt erfarenhetsberättande, *personal experience narratives* (Stahl 1977). Människans upplevelser analyseras med avsikten att nå underliggande värderingar. Ett vardagligt samtal kan, enligt Alf Arvidsson, bestå av personhistoriska notiser, personhistoria, anekdoter, lokalhistoria och av självupplevda berättelser. I ett levnadshistoriskt berättande, framför allt i en levnadshistorisk intervju, kan det självupplevda återkomma i form av kronologiska sekvenser, deskriptiva sekvenser och narrativer. I de kronologiska sekvenserna återges livet i tidsföljd och i de deskriptiva sekvenserna återges miljöer. Narrativer, det vill säga korta avgränsade anekdotiska historier med tydlig början och tydligt slut, används för att understryka något av vikt (Arvidsson 1998). Ett sätt att analysera levnadshistoriskt berättande är att urskilja dessa olika former ur berättandet och på så sätt nå fram till det som berättaren anser vara betydelsefullt.

Alf Arvidsson har analyserat levnadshistoriska intervjuer (1998) både vad gäller form, innehåll och betydelse. Han kom fram till att intervjuerna ofta koncentrerades kring livets vändpunkter, eller kring centrala personer samt de platser och arenor som har varit av vikt för berättaren. Arvidssons råd till den som analyserar ett levnadshistoriskt berättande är att ta fasta på de dramatiska förloppen, narrativen, med utgångspunkt i det självupplevda, där berättaren värderar händelserna och sin andel i det som skett. Narrativen hjälper forskaren att synliggöra teman som är viktiga för berättaren. Ett annat sätt är att utgå från de roller människan har under livets lopp, såsom barn, skolelev, make/maka, förälder, yrkesarbetande och pensionär. Detta berättande är en typ av självpresentation. De levnads-

historiska intervjuerna kan naturligtvis också handla om att berätta om en gruppstillhörighet eller ett lokalsamhälle.

Den levnadshistoriska berättelsens betydelse kan blottläggas genom att relatera den till den kontext, det sammanhang som självpresentationen ger för handen (Arvidsson 1998: 23ff). Ett exempel på hur man kan synliggöra berättelsers betydelse är den analys av förlossningsberättelser som jag gjort. I sitt berättande relaterar föderskorna till det omgivande talet om födsel. De plockar tankegångar från massmedia, litteratur och andra kvinnors berättelser och bygger ihop ett för dem lämpligt scenario. I sitt tal pendlar föderskan mellan föreställningen om ett naturligt, intuitivt födande med upplevelsen i centrum och ett konventionellt födande mera på sjukhusets villkor. Bland annat anger berättelserna normer för hur ett "riktigt" födande ska gå till och att en "riktig" kvinna ska föda barn. På detta sätt avspeglar berättelsen såväl synen på rådande förlossningsvård både gällande praktik och idé, som synen på kvinnlighet (Marander-Eklund 2000).

Berättelser och konversation

Ett sätt att analysera berättelser är att se dem i relation till det större sammanhang de ingår i, nämligen i en konversation, och hur de textualiseras, d.v.s. skapas, i den. Det mesta berättandet har någon form av inramning, en avgränsning från det omgivande talet, som introducerar lyssnaren i berättelsen. Denna avgränsning sker med så kallade markörer som vi känner igen. En sådan markör för återgivning av personliga erfarenheter kan vara uttrycket "Vet du vad som hände mig i går?" precis som en saga markeras av uttrycket "Det var en gång..." (Arvidsson 1998: 47f). Ett berättande formas enligt konventioner och regler som kräver en viss kulturell kompetens av lyssnaren för

att han eller hon ska kunna uppfatta och förstå berättelsen. Berättelsemarkörerna, såsom inledande och avslutande fraser, ordval och språkliga formler, gör lyssnaren uppmärksam på att det är fråga om en berättelse. En sådan markör är också det schematiska mönster, som Labov grundade sin berättelseanalys på (se ovan), och som en berättelse många gånger består av (Kaivola-Bregenhøj 1988).

Katharine Galloway Young ger en analysram för förhållandet mellan berättelsen, berättandet och konversationen (1987). Hennes grundtanke är att de händelser som återges i en berättelse och själva återgivningen av dessa har olika status – de existerar på olika områden eller *realms*. Hon skiljer mellan olika områden eller inramningar i samtalet, nämligen händelserna i berättelsen (*taleworld*), återgivningen, presentationen av *taleworld* i form av en berättelse (*storyrealm*) och själva konversationen (*the realm of conversation*). Konversationen kan ses som den samtalssituation där berättelserna återges. *Taleworld* har sin egen tid, sitt eget rum och sina egna aktörer, medan *storyrealm* återfinns när berättelsen framförs, här och nu. I en berättelse skiftar berättaren mellan dessa områden, och leder lyssnaren in i *taleworld* med hjälp av *storyrealm*. Youngs analysram öppnar möjligheter för en analys av berättelser återgivna i en intervju-situation och hjälper forskaren att förstå deras inbördes relationer.

Storyrealm kan också sägas innefatta den berättarstrategi eller den textualiseringsprocess där berättaren gör vissa val i sin återgivning av händelserna. Textualiseringsprocessen kännetecknas av hur en text skapas med hjälp av en viss kompositionsteknik i en specifik performans, i en speciell kontext. Denna process, där materialet organiseras kring en intrigstruktur, leder till att en berättelse kan bli längre eller kortare, mera fulländad eller enklare (Honko 1998). Ett exempel på textualiseringsprocess

är hur personliga upplevelser återges på ett varierande sätt beroende på vem som lyssnar och vad berättaren vill framhäva trots samma intrigstruktur. Tänk på hur olika du berättar om en lyckad fest för en god vän, din mormor eller din arbetsgivare. Analys av de berättarstrategier en berättare använder sig av är en möjlighet. Ett exempel på en sådan strategi är skrattet som ett sätt att framhäva eller att dölja något i det återgivna. Att analysera variation med hjälp av upprepade intervjuer är en möjlig metod att komma åt hur en berättelse förändras över tid (Marander-Eklund 2001a). Att analysera tystnad i en intervju-situation kan också vara ett annat sätt. Vilka erfarenheter är det som vi är ovilliga att gestalta i berättelseform (Se Nylund Skog 2002)?

Storyrealm innebär också en *intertextualitet*, dels ett samtal med andra texter, dels ett sätt att markera de konventioner, regler och mönster som är betydelsefulla för ifrågavarande genre (jfr Berger 1999). Det är här berättaren skapar ordning i det upplevda, relaterar till andra händelser och andra texter och ger det berättade betydelser. *Taleworld*, det vill säga den värld som föderskorna i mitt material berättar om i konversationen, befolkas av människor som utför handlingar i någon tid, i något rum. Till denna värld, där födseln sker, leder de mig via *storyrealm*: den berättarstrategi eller kompositionsteknik med konventioner som är typiska för genren, vilka föderskorna använder för att få mig att föreställa mig den värld de berättar om.

Att nå en berättelses mönster

Den folkloristiska berättelseforskningen har tagit intryck från narratologin. Den kan ses som en strukturalistiskt inspirerad berättelseanalys som uppmärksammar berättelsens karaktär, form och funktion. Inom tidig narratologisk forskning försökte

man utveckla en analysmetod som gav universella regler för en berättelses grundstruktur genom att söka minimierheter i en berättelse oavsett innehåll eller kontext (Prince 1987). Inom folkloristiken har narratologisk forskning influerat studier kring muntligt berättande. Strävan efter att hitta en universalitet står inte längre i fokus utan grundtanken är att ha berättande och berättelser som utgångspunkt i analysen. Eftersom variation inom muntligt berättande varit en central fråga inom folkloristiken har ett flertal forskare hellre valt att betona de möjligheter analysmetoden ger än de nackdelar strukturanalysen medför. De nackdelar som kunde komma ifråga är det eventuellt mindre meningsfulla i att upptäcka berättelsens minsta gemensamma nämnare utan att gå vidare i analysen vad gäller bland annat berättelsens innehåll och dess betydelse (Apo 1990).

De möjligheter som den narratologiskt inspirerade berättelseanalysen ger är analys av variation med utgångspunkt i en berättelses grundstruktur eller så kallad schemaanalys (Kaivola-Bregenhøj 1988; 2000). Schemaanalysen, som utvecklades av Frederic Bartlett (1932), utgår från tanken på ett slags kunskapsstruktur, ett schema med vars hjälp begrepp och händelser struktureras i minnet och som bildar mönster för hur detta tas fram och återges. Verbaliseringen av upplevelser, berättelsen, struktureras enligt detta schematiska mönster, som består av olika enheter och som bildar informationens inre ordning. Ett sätt att analysera en berättelses grundstruktur, som lämpar sig för såväl skriftligt som muntligt material, är att använda sig av Labovs schema för en fullständig berättelse. Labovs sex element kan hittas i en dagstidnings fotbollsartiklar (Hägen 2002) eller personliga erfarenhetsberättelser om metallarbete (Ukkonen 2000). Genom att försöka komma åt en berättelses grundstruktur eller mönster kan vi studera textualiseringsprocessen, nämligen hur en text byggs upp med hjälp av en viss

kompositionsteknik eller vissa berättarstrategier (Honko 1998). Det ger en plattform för jämförande studier, där jämförelsen dels kan bestå av strukturella, dels innehållsmässiga och betydelsemässiga aspekter. Grundstrukturen ger också en möjlighet att jämföra olika varianter i fråga om ett upprepat berättande där tids- och/eller situationella aspekter formar detta berättande (Kaivola-Bregenhøj 1993, Marander-Eklund 2000, Siikala 1984).

Att urskilja berättelsens grundelement och nå dess grundstruktur kan vara ett mål i sig, men kan också leda vidare till analys av de betydelser som berättaren via berättelsen vill ha sagt om sig själv eller om temat i fråga. Detta gör man genom att ta fasta på evalueringen av både de händelser som återges och berättandet i sig. Labovs modell förutsätter en lineär kronologi, något som mera sällan är fallet när det gäller återgivning av det självupplevda. Gillian Bennet upptäckte att erfarenhetsberättelserna snarare var överlappande, cykliska eller öppna till sin struktur vilket har att göra med deras tolkande och förklarande karaktär (Bennet 1984).

I min analys av förlossningsberättelserna utgick jag från återkommande avsnitt av händelser. De visade sig överensstämma med förlossningslitteraturen såsom den blivit bekant för kvinnan med utgångspunkt i kroppsligheten. Berättandet är på så sätt formbundet men det betyder inte att berättelserna är kronologiska. Inte heller är de speciellt tydligt formade kring centrala teman. Snarare formas de av sin förklarande och evaluerande karaktär. Händelserna tolkas, evalueras och omtolkas och ges betydelser utifrån berättarens position i nuet. Berättelserna formas även av de förväntningar kvinnorna hade på förloppet med avstamp i den förhandsplan som kvinnan, utgående från den (diskursivt formade) kunskap hon har om ämnet och sina personliga preferenser. Händelserna som återges är dock enbart en ram, en utgångspunkt för berättandet. De evalueringar hon

gör och hennes personliga sätt att dramatisera händelserna, genom att skratta, imitera och citera gör att berättandet fylls med betydelser. Det visar också vilket budskap föderskan vill föra fram med hjälp av sitt berättande.

Att urskilja narrativer

Ibland finns det orsak att i ett material urskilja berättelser i mer strikt mening, det vill säga berättelser med en början och ett slut. Det är fråga om sammanhållna, komprimerade återgivningar, så kallade narrativer. Narrativen definieras som tydligt avgränsade historier, som ramas in av en tydlig början och ett slut, och är uppbyggda kring spänningen mellan en komplikation och påföljande upplösning. De kan vara anekdotiska och ofta humoristiska och innebär ett medvetet berättande, en medveten performans från berättarens sida. Användningen av direkt anföring, speciellt med flera än ett citat så att en dialog återges, antyder ofta att det är fråga om narrativ. Skrott och imitation är andra kännetecken. Narrativen används som ett dramatiskt medel i berättandet där deras funktion är att föra fram något som är centralt och väsentligt för berättaren, att synliggöra centrala teman (Arvidsson 1998: 25). Att urskilja narrativer i ett levnadshistoriskt berättande är en analysmetod som rekommenderas om du vill komma åt berättandets betydelser.

I min analys av förlossningsberättelserna kunde jag urskilja narrativer i så gott som alla 14 kvinnors berättande. Det som föderskorna valde att dramatisera i narrativform kunde handla om en hastig eller strapatsrik färd till BB, om mötet med otrevlig personal, om svårigheter med ingrepp såsom dropp eller epiduralbedövning och om att nästan svimma efteråt. De teman som främst berördes var svårigheter i samband med födseln. De handlar om situationer där kroppens reaktioner är

oväntade eller inte som de borde vara. Narrativen används för att understryka eller tona ner kroppsliga sammanhang. Skrattet får här en överslätande funktion. Narrativen är också ett sätt att föra fram underliggande kritik och bitterhet.

Berättelsens narrativa element

Berättelseanalys kan med fördel också göras utgående från berättelsens narrativa element, händelser, aktör, tid och rum (Bal 1985). Dessa element ger en inblick i *taleworld*, det vill säga den värld som, i mitt fall, föderskorna talar om när de återger sin upplevelse av födsel. I denna värld finns aktörer som utför handlingar i något rum och i någon tid. Centrala frågor här är vilka aktörer som för fram händelserna i en berättelse, i vilken tid händelserna utspelas och i vilket rum. Vilken roll ges aktörerna, och vilken betydelse ges tiden och rummet?

Förlossningsberättelserna kan indelas i återkommande avsnitt av händelser, ett mönster som utgår från födandets kroppsliga karaktär. Berättandet är på så sätt till viss grad formbundet. Föderskan är berättelsens huvudaktör. Hon berättar om upplevelsen utgående från sin kroppsliga erfarenhet, vilket gör att berättelsens "jag" är starkt företrätt. Hennes roll är ibland som regissören för dramat, mera sällan framhäver hon sig själv i patientens roll. Föderskan genomgår rollbyten från gravid kvinna till föderska och slutligen mor. Barnmorskan är föderskans främsta samarbetspartner, både som gränsvakt, expert och en hjälpare. Övrig personal presenteras anonymt. Mannen, som mest förkommer i bakgrunden, byter roll från medhjälpare till barnafar. Barnet presenteras ibland distanserat men övertar rollen som huvudaktör tillsammans med föderskan i berättelsen när den återges ett år senare. Här blir det tydligt att föderskan återger upplevelsen med erfarenhet av moderskapet.

Tiden används i en förlossningsberättelse för att markera trovärdigheten i en upplevelse och hos en berättare, som ett sätt att påvisa händelsernas autenticitet (jfr Bennett 1986). Tiden är ett stilmedel som gör berättelsen detaljerad och är ett sätt att föra fram händelserna. Händelserna i berättelsen anges med tidsangivelser främst i förlossningsberättelsens inledning då tiden används som förklaring på att förlossningen satt i gång. Ju längre fram i händelserna vi kommer desto färre tidsangivelser finns i berättelsen. Den yttre påvisbara tiden, journaltiden och den inre upplevda, kroppsliga tiden sammanfaller inte alltid i kvinnornas återgivningar, vilket kan tolkas som att kvinnorna hade en förutfattad uppfattning och en förväntning på tiden i relation till förloppet. Barnets födelse anges med tid, men tiden mister sin betydelse därefter och berättelserna återges i ett tidsmässigt vakuum. Efter hand spelar tidsangivelserna en allt mindre roll. Kvinnorna rör sig i sin återgivning i relation till upplevelsen både bakåt och framåt i tiden. När de talar om en tid före födelserna hänvisar de ofta till sina förväntningar på förloppet. Hoppet till tiden efter födseln visar att kvinnan har tagit in ny kunskap eller information från olika håll som bekräftar och förklarar situationen. Berättelsen som återgavs ett år efter födseln är tillbakablickande, reflekterande och distanserad och har karaktären av något som kvinnan drar sig till minnes. Tiden, precis som rummet, bygger upp själva berättandet.

Rummet kan dels ses som en ingång till analys av berättelserna, dels som ett rum som gestaltas i berättelserna. Det centrala rum som gestaltas i förlossningsberättelserna är förlossningsrummet. Här möter föderskan barnmorskan som samarbetspartner. Rummet i berättelsen bestäms utgående från föderskans kropp och hennes kroppsliga funktioner. Rummet innebär ett möte mellan dels olika personligheter, önskemål och förväntningar, dels olika såväl praktiska som diskursiva förhåll-

ningssätt. Förlossningsrummet är en scen för en mycket speciell händelse, nämligen en kraftansträngning som leder till ett barns födelse. Här skapas nytt liv, samtidigt som faran för komplikationer finns i bakgrunden. Allt detta ger rummet en speciell laddning, som kommer till uttryck i kvinnornas berättelser bland annat genom att avfärden till BB i berättelsen förbereds så detaljerat och genom evalueringar av det som sker. Rummet och kroppen bildar här arenan för dessa känslor. Rummet kan på så sätt tolkas dels som en konkret scen för händelserna, dels som en symbolisk arena där rådande föreställningar, idéer och normer möts (Marander-Eklund 2001b).

Tema, budskap och poäng

Berättelsens mönster, narrativen och de narrativa elementen ger sammantaget svar på vad en berättelse handlar om. Ibland är det ändå fördelaktigt att kombinera dessa analysätt med temaanalys eller kulturanalys. De teman en berättelse består av kan blottläggas med hjälp av kulturanalytisk närläsning av materialet, det vill säga genom att gång på gång lyssna på intervjuerna och läsa berättelserna och försöka förstå vilka teman som är betydelsebärande. På så sätt kan man utläsa de erfarenheter som gestaltas i berättelserna. Kulturanalysen går ut på att frilägga kulturmönster, att ur en text eller intervju plocka fram det som är kulturellt laddat och betydelsefullt. Detta görs genom att teman kartläggs men också genom att man försöker se på det hemvana och till synes självklara med analytisk distans. Detta kan till exempel göras med perspektivering, kontrastering och dramatisering (Ehn & Löfgren 2001, se Henrikssons kapitel om kulturanalys i denna bok).

Ett centralt tema i förlossningsberättelserna var smärtan. I min analys försökte jag se hur kvinnorna konstruerar talet om

smärta. Det handlar om den konkreta smärtförnimmelsen som placeras i kroppen och evalueras. Dessutom handlar det om att de direkt eller indirekt återger sin inställning till smärtan, som olidlig eller kreativ. Smärtan kan också omtalas utan att de nämner ordet i sig. Bland annat visade det sig att kvinnorna ofta skrattade när de omtalade smärtan. Det kan tolkas som ett generat skratt som ett sätt att översläta det svåra eller som ett sätt att dramatisera det. Smärtan omtalades ofta i kombination med rädsla att förlora kontrollen över kroppen och situationen. Utöver rädsla var andra centrala teman intuition, aktivitet, valfrihet, trygghet och kontroll. I berättelserna gestaltades erfarenheter gällande önskan om kontroll, kroppens aktivitet och kroppens intuitiva kunskap, men också utsatthet och anpassning i födslosituationen.

En analys av en berättelses budskap kan gestalta det förhållande berättaren har till de händelser som återgers. Det kan göras utgående från evalueringen i berättelsen som antyder berättelsens klimax eller poäng. Enligt Labovs schema finns evalueringen som en separat sekvens, medan andra forskare påpekar att evaluering förekommer längs med hela berättelsen. En skillnad bör också göras mellan evaluering av händelserna och evaluering av berättandet (se Young 1987).

Kvinnorna i mitt material evaluerar i princip alla händelser genom hela berättelsen. Evalueringen sker i form av kommentarer kring och tolkningar av det skedda, om det som var bra, tungt, smärtsamt eller överraskande. Evaluering återfinns ofta också i slutet av berättelsen efter att själva födseln är återgiven. Här ger kvinnan ett helhetsomdöme om och tolkning av upplevelsen. Det kan gälla positiva uttalanden om att upplevelsen i sig var fin, eller mera negativa, till exempel om att födseln uppfattades som tung och utdragen. Den egna upplevelsen ställs ofta i relation till ett föreställt "normalt" förlossningsförlopp.

Analys av en berättelsepoäng kan göras med utgångspunkt i Viveka Adelswärds tredelade modell. Hon särskiljer tre olika typer av poänger som kan ligga på olika plan i berättelsen. Det finns en berättelsepoäng eller anekdotisk poäng, en berättarpöäng eller ett slags självpresentation och en underliggande poäng som återspeglar kulturella innebörder. Hennes utgångspunkt var historier om älgjakt som enligt henne var goda jakt-historier. Men hon kunde ur dem också utläsa såväl något om att bli vuxen, synen på naturen, manlighet, jaktgemenskap och förhållandet mellan far och son, som om berättarna själva (Adelswärd 1996: 10ff).

I mitt material har jag identifierat alla tre former av poäng. För det första är det fråga om en anekdotisk poäng, där poängen är att återge en god historia i sig. Kvinnornas återgivning är i det stora hela mycket underhållande och trevliga att lyssna till. Det visar också mängden av skratt som följer berättandet. För det andra gäller det en poäng som berättar något om underliggande värderingar kring förlossningsvården och som återspeglar synen på smärta, kroppslighet, kvinnlighet och födandet som upplevelse. De anger normer för ett idealt födande, där naturlighet ses som en pol i skalan och valfrihet till intervention, till medikala ingrepp den andra. För det tredje återger berättelserna en berättarpöäng, en form av självpresentation med syfte att skapa koherens, en inre samstämmighet i det berättade. Kvinnan återger med sig själv i centrum en självpresentation, en identitetsberättelse om sig själv där hon vill framstå som en duktig föderska.

Denna genomgång har enbart gett förslag på hur berättelse-analys kan gestaltas där utgångspunkten i hög grad varit min egen undersökning om muntliga, personliga erfarenhetsberättelser. Ur denna framställning kan du välja en eller flera

analysmetoder som lämpar sig för ditt ändamål. Berättelseanalys kan naturligtvis också göras på många andra sätt och med andra typer av material. Litteratur som introducerar i berättelseanalys är Viveka Adelswårds *Att förstå en berättelse* (1996), Lars-Christer Hydén & Margareta Hydén (red.): *Att studera berättelser* (1997), Alf Arvidssons *Livet som berättelse* (1998) och Catharine Riessmans *Narrative analysis* (1993).

Sammanfattning:

- En berättelse består av återgivna händelser, med någon form av intern relation, en orsak och verkan med någon form av evaluering, samt har något slag av poäng.
- Muntliga återgivningar i första person baserat på personliga upplevelser kallas för personliga erfarenhetsberättelser.
- I ett samtal kan olika inramningar urskiljas: händelserna i berättelsen (*taleworld*), återgivningen, presentationen av *taleworld* i form av en berättelse (*storyrealm*) och själva konversationen (*the realm of conversation*).
- Berättelsens mönster kan analyseras med utgångspunkt i en berättelses grundstruktur, schemaanalysen.
- Att urskilja narrativer, d.v.s. tydligt avgränsade anekdotlika historier, i ett levnadshistoriskt berättande kan rekommenderas om du vill komma åt berättandets betydelser.
- Berättelseanalys kan göras utgående från berättelsens narrativa element: händelser, aktör, tid och rum.
- Analys av de erfarenheter som gestaltas i berättelserna kan utföras med hjälp av kulturanalytisk närläsning av materialet eller kulturanalys för att på så sätt få fram det som är kulturellt laddat, betydelsefullt och meningsbärande.

Litteratur om berättelseanalys

- Adelswärd, Viveka (1992): Den första älgan. Om strukturen i en typ av narrativ. *Svenskans beskrivning 19*. Utg. Staffan Hellberg et al. Lund, 62-71.
- Adelswärd, Viveka (1996): *Att förstå en berättelse – eller historien om älgan*. Stockholm.
- Apo, Satu (1990): Kertomusten sisällön analyysi. *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. Toim. Klaus Mäkelä. Helsinki, 62-80.
- Arvidsson, Alf (1998): *Livet som berättelse. Studier i levnadshistoriska intervjuer*. Lund. (Etnologiska skrifter 10.)
- Bal, Mieke (1985): *Narratology. Introduction to the theory of narrative*. Toronto.
- Bartlett, Frederic C. (1932): *Remembering. A study in experimental and social psychology*. Cambridge.
- Bennett, Gillian (1984): Women's personal experience stories of encounter with the Supernatural. *Arv* 40, 79-87.
- Bennett, Gillian (1986): Narrative as expository discourse. *Journal of American Folklore* 99, 415-434.
- Berger, Arthur Asa (1997): *Narratives in popular culture, media and everyday life*. London.
- Berger, Arthur Asa (1999): *Kulturstudier. Nyckelbegrepp för nybörjare*. Lund.
- Finnegan, Ruth (1992): *Oral tradition and the verbal arts. A guide to research practices*. London.
- Honko, Lauri (1981): Forskningsmetoderna inom prosatraditionen och deras framtid. *Folkloristikens aktuella paradigmer*. Red. Gun Herranen. Åbo. (NIF publications 10.), 15-54.
- Honko, Lauri (1998): Att synliggöra textualiseringsprocessen. *Tradisjon* 1, 33-41.
- Hydén, Lars-Christer (1997): De otaliga berättelserna. *Att studera berättelser. Samhälls-vetenskapliga och medicinska perspektiv*. Red. Lars-Christer Hydén & Margareta Hydén. Stockholm, 9-29.
- Kaivola-Bregenhøj, Annikki (1988): *Kertomus ja kerronta*. Helsinki. (SKS:n toimituksia 480.)
- Kaivola-Bregenhøj, Annikki (1993): Scheme Theori and the Study of Contextual Elements in Narrative Analysis. *Nordic Frontiers*. Ed. by Pertti Anttonen & Reimund Kvideland. Turku. (NIF publications 27), 147-164.
- Kaivola-Bregenhøj, Annikki (2000): Varying folklore. *Thick Corpus, Organic Variation and Textuality in Oral Tradition*. Ed. by Lauri Honko. Turku. (Studia Fennica Folkloristica 7), 93-130.

- Klein, Barbro (1995): Nordamerikansk folkloristik och dess relevans för nordisk folkloristik. *Nord Nytt* 58, 23-30.
- Labov, William (1972): *Language in the inner city. Studies in black English vernacular*. Philadelphia.
- Labov William & Joshua Waletzky (1967): Narrative analysis. Oral versions of personal experience. *Essays on the verbal and visual arts*. Seattle, 12-44.
- Linde, Carlotte (1993): *Life-story. The creation of coherens*. New York.
- Mishler, Elliot (1997): Modeller för berättelseanalys. *Att studera berättelser. Samhälls-vetenskapliga och medicinska perspektiv*. Red. Lars-Christer Hydén & Margareta Hydén. Stockholm, 63-126.
- Polanyi, Livia (1985): *Telling the American story. A structural and cultural analysis of conversational storytelling*. Norwood.
- Prince, Gerald (1987): *A dictionary of narratology*. Aldershot.
- Riessman, Catharine Kohler (1993): *Narrative analysis*. Newbury parc Ca. (Qualitative research methods series 30.)
- Robinson, John (1981): Personal narratives reconsidered. *Journal of American Folklore* 94, 58-85.
- Siikala, Anna-Leena (1984): *Tarina ja tulkinta*. Helsinki. (SKS:n toimituksia 404.)
- Simonsen, Michèle (1985): *Hekse, trolde og bondeknolde. Hvad ved vi om folkeeventyr*. København.
- Stahl, Sandra (1977): The oral personal narrative in its generic context. *Fabula* 18, 18-39.
- Young, Katharine Galloway (1987): *Taleworlds and storyrealms. The phenomenology of narrative*. Dordrecht.

Litteratur där metoden använts

- Heimo, Anne (2001): Untold stories, twice-told tales – how people narrate their own histories. *Pathways. Approaches to the study and teaching of folklore*. Ed. by Ulrika Wolf-Knuts & Annikki Kaivola-Bregenhøj. Turku. (NNF publications 9.)
- Hovi, Tuija (2000): Textualising religious experience. *Thick Corpus, Organic Variation and Textuality in Oral Tradition*. Ed. by Lauri Honko. Turku. (Studia Fennica Folkloristica 7.), 373-400.
- Hägen, Niklas (2002): Berättelser om fotboll. En berättelseanalys av fotbollsartiklar i en finlandssvensk dagstidning. *Budkavlen*, 78-90.

- Marander-Eklund, Lena (2000): *Berättelser om barnafödande. Form, innehåll och betydelse i kvinnors muntliga skildringar av födsel*. Åbo.
- Marander-Eklund, Lena (2001a): Fieldwork among birth-givers: Repeated interviews as a method of collection. *Pathways. Approaches to the study and teaching of folklore*. Ed. by Ulrika Wolf-Knuts & Annikki Kaivola-Bregenhøj. Åbo. (Nnf publications 9.)
- Marander-Eklund, Lena (2001b): Rummet som scen och arena. Förhållandet mellan kulturell miljö och muntligt berättande. *Kulturell miljö, natursyn och symboliskt landskap – några aspekter på kulturmiljöstudier*. Red. Lena Marander-Eklund et al. Åbo (Religionsvetenskapliga skrifter 55.), 41-64.
- May, Vanessa (2001): *Lone motherhood in Finnish women's life stories. Creating meaning in a narrative context*. Åbo.
- Nylund Skog, Susanne (2002): *Ambivalenta upplevelser & mångtydiga berättelser. En etnologisk studie av barnafödande*. Stockholm.
- Ukkonen, Taina (2000): *Menneisyyden tulkinta kertomalla. Muistelupuhe oman historian ja kokemuskertomuksen tuottamisprosessina*. Helsinki. (SKS:n toimituksia 797.)
- Xin, Huang (2003): *Narratives in China's one-child population policy and the construction of identities*. [Http://www.uta.fi/conference/narrative/papers/xin.pdf](http://www.uta.fi/conference/narrative/papers/xin.pdf). Hämtat 20.8.2003.

Övriga referenser

- Ehn, Billy (1996): Närhet och avstånd. *Vardagslivets etnologi. Reflektioner kring en kulturvetenskap*. Billy Ehn & Orvar Löfgren. Stockholm, 98-192.
- Ehn, Billy & Orvar Löfgren (2001): *Kulturanalyser. Ett etnologiskt perspektiv*. Stockholm.
- Liotard, Jean-Francois (1984): *The Postmodern Condition*. Minneapolis.
- Svensson, Birgitta (1997): Livstid. Metodiska reflexioner över biografiskt särskiljande och modern identitetsformering. *Skjorta eller själ? Kulturella identiteter i tid och rum*. Red. Gunnar Alsmark. Lund, 38-61.